

מדינת ישראל והתנועה הציונית

ד. בן-גוריון

להוסיף מיד: איני פוסל חלילה ציונותם, ואיני רואה אותם כגורעים או כפחות-מעלה במלכות הציונית. זוהי גדולתה המוסרית של התנועה הציונית שבה כולם שווים: מי שמסר כל חייו לענין הציוני ומי שאך אתמול נצטרף לתנועה. ואחד המרבה ואחד הממעט.

אנסה לגלות מהו מקור המבוכה. נשאלה כאן שאלה בנוסח של פסח: „מה נשתנה“. אכן, יש שינוי. נשתנו שלושה דברים: השינוי הראשון הוא — שקמה מדינת-ישראל, ואחד הקשיים העיקריים שנתחבטה בהם הציונות סולק. הציר נות קיבלה על עצמה לבנות מדינה. דרך העולם הוא, שמדינה חדשה נבנית על ידי מדינה ישנה. מדינה היא מעין צבת בצבת עשויה. כך נבנו מדינות אמריקה, קנדה, אבסטרליה, גירזילאנד ועוד. עלינו הוטל לעשות צבת בלי צבת. מלאכה זו לא היתה קלה. והנה סוף סוף חושלה הצבת הראשונה ויש לנו מדינה. המדינה היא מעכשיו המכשיר הראשי להגשמת הציונות. הרי שינוי ראשון. מעכשיו לא נצטרך לשחק במשחק שהציונים קראו לו „מדינה בדרך“. אין זה ביטוי ציוני מובהק. הרצל אמר מתוך תפיסה ציונית נאמנה שהציונות היא העם היהודי בדרך. זוהי לדעתי ההגדרה הנכונה ביותר של הציונות גם עכשיו. אין „מדינה בדרך“ במובן שהשתמשו בו הציונים בקונגרסים. מדינה קיימת או אינה קיימת, ואין מדינה „בדרך“. חכם מדינאי וצבאי גדול השתמש בביטוי „מדינה בדרך“ שימוש נכון. שלא כעסקנים הציונים שלנו. נפוליאון אמר שהצבא הוא מדינה בדרך. בכל מקום שהצבא הולך — המדינה הולכת אתו. אולם אנו שלא היתה לנו מדינה והיו לנו כיסופים מדינתיים — רצינו, לכל הפחות, לשחק בגיוני מדינה. והקונגרס הציוני היה לרבים „מדינה בדרך“. אין עוד צורך במשחק. ואם על כך יצטערו ציונים — לא אשתתף בצערם. הוקמה מדינה ממש. זהו כיבוש ציוני שקשה להפליג בערכו. ובגללו אין כל יסוד וסיבה ל„מבוכה“ — להיפך. זהו מקור חיוק ועידוד.

השינוי השני שחל הוא בעליה. נשתנתה העליה — מהותה, היקפה, קצבה, דחיפותה. במקום עלית יחידים יש עכשיו יציאת הגולה,

שמעתי גם קראתי מה שנאמו ברעה״פ הציוני על חשיבות ההסתדרות הציונית. היה נעים לשמוע חברים מדברים בהערצה ובחיבה כזו על המסורת הציונית ועל ההסתדרות. גם לבי הציוני נתרגש למשמע נאומים פאתטיים אלה. כששר מעתי את הנאומים היה לי רצון ללחוץ ידי הנאומים. אבל כששקלתי בשכלי ובמצפוני הציריוני דבריהם הנרגשים הגעתי לידי מסקנה שלא בכל אני יכול להסכים לדבריהם. עלי להעיר קודם כל שהם לא נגעו כלל בבעיות הציונות — אלא בבעיה של הציונים. יש קשר בין שני הדברים האלה, אבל אין הם היינו הך. וגם בבעית הציונים הם עמדו אך ורק על בעיות של סוג ציוני אחד, ולא של כל הסוגים. כי התנועה הציונית עומדת היום (ונדמה לי שכך היה תמיד) על שלושה אלמנטים ציוניים. שונים זה מזה במהותם הציונית: סוג אחד — אלה שכבר עלו ארצה ויושבים בה ומזדהים בכל חייהם, יום יום, עם המפעל הציוני, והזדהות זו היא בלי ערבון מוגבל, לאורך כל החיות. לכל חייהם — ועלי להוסיף, גם במותם. ויש סוג שני: העולים או המתעמדים לעליה. ויש סוג שלישי: אלה שאינם עולים ואינם מתעמדים לעליה, בכל אופן לא בתקופה הנתונה, ולפי הפרתם הם עצמם. החברים גולדמן, רוטנברג, גלמן ורזו הלפרין עמדו בדבריהם על הבעיות של הציונים מהסוג השלישי.

הם דיברו על „מבוכה“, ואם יש מבוכה בקרב הציונים — היא חלה רק על הסוג השלישי. אין מבוכה בקרב הציונים אשר הודהו בכל חייהם עם המפעל הציוני, יש קשיים לציונים אלה, יש גם כשלונות, וגם צפויות להם סכנות, אבל אין „מבוכה“ ביחס למפעל הציוני ולחזון הציוני. אין הם שואלים אם להמשיך או לא. גם אלה העולים והעומדים לעלות יש להם קשיים, צרות, סבל — אבל אין הם שרויים באותה „מבוכה“ שעליה דובר כאן. המבוכה פגעה רק בסוג השלישי בלבד, כלומר בציונים שאינם עולים ואינם עומדים לעלות. ואני רוצה

מתוך נאום במושב האחרון של הוועד הציוני.

כמעט כל אדמת המדינה היא בידינו — ואין מתיישב. ואין לזלזל במסורת — יש בה כוח מוסרי גדול — אבל קשה לי לראות אנשים שכל חייהם היו מוקדשים לגאולת האדמה ולהתיישבות, שאינם מבחינים בשינוי העצום הזה שהתחולל בענף הקרקעות, ואינם מבינים שעכשיו אין השאלה כיצד להשיג אדמה למתיישב אלא להיפך, כיצד להשיג מתיישבים לאדמה.

אי-אפשר שהתנועה הציונית והמנהיגים הציוניים לא יראו את שלושת השינויים האלה ולא יעריכו משמעותם המלאה, ולא יסגלו אח הכלים והמכשירים הארגוניים והכספיים, וגם הרגלי המחשבה והעשיה, לשינויים מהפכניים אלה. אלה הם שינויים חיוניים, שיש בהם משום הישגים וכיבושים עצומים, אבל צרורות בהם גם סכנות חמורות וגדולות. התנועה הציונית לא העריכה אף פעם כראוי יכולתה ההיסטורית — והיא הופתעה כשבאו לה גדולות ונצורות. אולם היא גם לא הבחינה ועדיין אינה מבחינה כדבעי בסכנות הכרוכות בהתגשמות הציונות. ואני מודה: לא ידעתי כל רצינותה של הציונות עד שהייתי בארץ ועמדתי פנים אל פנים מול גילור ייה החמורים של ציונות ההתגשמה. רק פה בארץ למדתי שההגשמה הציונית היא ענין של חיים ומוות, ואין זה דבר קל להיות ציוני. מאז נשתנו הממדים, נשתנה הקצב — גדלו המעשים, גדלו האפשרויות, גדלו גם הסכנות.

כיצד נפגוש את השינויים הללו? אתחיל בהנחה אשר היא, כמדומני, משותפת לכולנו, גם לבני הארץ וגם לציוני הגולה. עם הקמת המדינה לא נתגשמה עדיין הציונות, ואין המדינה בכוחותיה בלבד יכולה להגשים את הציונות. אבל אין זאת אומרת ששום דבר לא נשתנה, והכל כדאשתקד, וכל מה שהיה לפני הקמת המדינה — ישאר גם להבא. יש לנו עכשיו ארבע בעיות יסוד: עליה, התיישבות, בטחון, מדיניות חוץ. אגע בקצתן של בעיות אלו לראות אם אמנם הכל כדאשתקד. אני מבין לצרכי ההסתר תדרות הציונית ולמצבם של ציוני אמריקה ואנגליה, ואף על פי כן איני יכול ללכת בעקבות חבר ותיק ונאמן כנחום גולדמן ולדון על סידורי העליה וההתיישבות לא לגופם. מתוך צרכי העליה וההתיישבות, אלא מתוך הצרכים של ההסתדרות הציונית באמריקה או בדרום אפריקה.

אתחיל בעליה. איני שותף לדרישת א. דוב-קין, כי יהודי אמריקה יעלו ארצה כאשר עולים יהודי תימן. אין לדעתי שחר לדרישה זו. אין

קיבוץ גלויות. ואני מסתפק עכשיו בהגדרה של רזו הלפרין: קיבוץ גלויות, ולא קיבוץ הגלירות. הלוואי ונבצע קיבוץ-גלויות בימינו אלה, ונראה אחר כך אם להוסיף ה"א הידיעה או לא. ההבדל אינו כמותי בלבד, אין זה רק הבדל בין ששה עשר אלף לשנה כפי שהיה בתקופת המנדט, לששה-עשר אלף לתודש, כאשר היה אחרי הקמת המדינה. יש הבדל מהותי. זוהי עליה קטסטרופאלית. בשביל גלויות רבות עליה זו היא שאלה של חיים ומוות. אין תנאי החיים שום בכל קיבוצי היהודים בגולה. יש ארצות שבהן היהודים צפויים לשמר פיסה, יש ארצות שבהן צפויים היהודים לשמר רוחני — ויש ארצות שאין היהודים מרגישים ורואים סכנות אלו, או מפני שאינם או מפני שאינם נראות. אינו דומה המצב בתימן, בעיראק או ברומניה, למצב בשוויצריה, בארגנטינה או באמריקה הצפונית. היה לנו ריב עם ממשלת המנדט על מידות יכולת הקליטה הכלכלית. עכשיו ברור שאין להתאים את העליה לתנאים כלכליים קיימים, אלא להיפך, יש להתאים את המשק לקליטת העליה. אי אפשר לרדות את עליית תימן או בבל עד שייבנו הבתים ותוכן התעסוקה ויוכשרו כל האחיות לבתי החולים שיידרשו. — כי בעליית תימן ובבל ורומניה יש משום פיקוח-נפש, שהוא קודם לכל. וכל יהודי שהעלתו היחידה היא בעליה — יש להעלותו בלי שהיות ובלי חקירות, ויש לעשות מאמץ עליון לקליטתו לאחר שעלה. שמעתי לפני כמה חדשים מציוני חשוב, שאין ציונותו פחותה משלי, נימוקים רבי-משקל להאטת עליית יתודי תימן. מיד שלחתי שליח מיוחד לעדן לעמוד על המצב, ולאחר ששמענו מה מתחולל בתימן: כיצד היהודים נוהרים מכל קצוות תימן כאילו בא משיח, ובסכנות נפשות ובחוסר כל הם יוצאים בנעריהם ובזקניהם לעדן כדי לטוס על כנפי נשרים לארץ הסגולה, אם כי רבים מהם נופלים בדרך, נשדדים ונחלים — החלטנו לא להאט אלא להאיץ עלייתם, והשגנו מאמריקה אווירונים נוספים והעלינו בזמן קצר כמה שהיה בגדר האפשר. אם כי ידענו שאין עדיין בארץ בתים לשיכונם וגם לא מיטות בשביל חוליהם המרובים, וכך נעשה גם ליהודי עיראק — כי אין ברירה. הוויכוחים על מידות העליה הם וויכוחי סרק, כי ההיסטוריה לא הניחה לנו בשעה זו כל ברירה. ואם מחר יפתחו הדלתות ליהודי רומניה — נקבל כמה שיבואו. ויש שינוי שלישי — אף הוא גדול ומכריע:

בתקופת המנדט — למעלה משבעים אלף לשנה. אבל העליה התיארה היתה שונה; היא הכניסה הון לארץ. לא כל עולה הביא אתו הון. היו עולים רבים מחוסרי אמצעים. אבל היתה עליה בעלי הון, והעליה בכללה הביאה אתה רוב ההון שהיה דרוש לקליטתה. העליה עכשיו היא ברובה הגדול והמכריע מחוסרת כל אמצעים. והיא גדולה פי כמה מן העליה שבתקופת המנדט. עליה מוגברת כזו ללא אמצעים אי-אפשר לקלוט בלי כוח המדינה ומחוץ למסגרת המדינה. בימי המנדט היתה והנהלה הציונית אחראית לעולה מחוסר-האמצעים, והממשלה סמכה על אחריות זו, כי היא צמצמה את העליה וגם יכלה לסגור השערים לגמרי, אם הגיעו הדברים עד משבר. ומדבר אני על ממשלת המנדט ב„זמנים הטובים“, לפני הספר הלבן, כשלא היתה עוינת, ולפעמים גם היתה מסייעת לנו. אך ממשלת ישראל לא תגביל ולא תצמצם עליה זו. ובלי גיוס מלוא כוחה הממלכתי של המדינה לא תיקלט עליה זו. אבל גם יכולת המדינה לא תספיק, ומשום כך הנחתי הנחה ראשונה שהמדינה לבדה אין בכוחה להגשים את הציונות והיא זקוקה לעזרת העם.

העם היהודי כולו עדיין אינו מגויס לעזרה, ולא כל כך קל לגייסו. ההסתדרות הציונית אינה אלא חלק מן העם, ובמובן רעיוני לפחות היא החלק החלוצי שבתוכו. וגם חלק זה עושה רק חלק קטן ממה שהוא יכול וצריך לעשות. אבל העם היהודי והציונים שבתוכו עושים רק במידה שהם רוצים לעשות, ואין כוח שיכוף אותם. ולכן יש הכרח במלוא כוחה של המדינה, זה המכשיר שאינו בנוי אך ורק על התנדבות, אלא מיוסד על מסגרת מחייבת; יש הכרח שהמדינה תעמיד על עצמה מלוא העול שיש להטיל על תושביה למען קליטת העולים. והמדינה יכולה לחייב גם אלה שרוצים בכך וגם אלה שממאנים, שישרתו את העליה ויסתייעו לקליטתה. יש להטיל חובות גם על העולים. לא רק אזרחי המדינה נתבעים — גם העולים בעצמם נתבעים. הם נתבעים לעבוד, ללמד את הלשון, להכשיר עצמם למקצוע, לחקלאות, לשירות עצמם במלוא יכולתם. וזהו חרפה לנו ולעור לים, שיושבים בחורים צעירים במחנות ופועלים מן החוץ מובאים לשרת את המחנות. יושבי המחנות חייבים לשרת עצמם. בושה היא שיושבים אנשים וגושים צעירים במחנות, חדשים על חדשים, ואינם לומדים את הלשון, ובושה היא

יהודי תימן עולים מפני שהם ציונים טובים יותר מיהודי אמריקה. איני יודע אם הם בכלל „ציונים“. אני יוצא הציונות הרוסית, וציוני רוסיה, נדמה לי, לא היו מהגרועים שבציונים, אבל ציוני רוסיה לא עלו ולא היו מוכנים לעלות, ולא חשבו שחובתו של ציוני היא קודם כל לעלות ארצה. זאת עשו רק מעטים — ועל המעטים הביטו רבים כעל בטלנים. ציוני אמריקה אינם שונים מציוני רוסיה. ואם עלו מרר סיה — עלו מפני השוט. ואין זה מפליא כלל. „גדולה הסרת הטבעת“, איני מתפלל להסרת הטבעת, אך ישנה עכשיו עליה קטסטרופלית מכמה ארצות — ולכן העליה קודמת לכל. המדינה היא עכשיו המפעל הראשי והעיקרי של הציונים, ומי שאינו שוקל קודם כל טובת המדינה — אינו ציוני. אך לדעתי ישנו דבר אחד שקודם למדינה — צרכי העליה. אם עליה קטסטרופלית זו גם תביא נזק למדינה — עלינו לקבל אותה. על המדינה לסבול ולקלוט בתנאים לא-כלכליים, לא מסודרים ולא רציונליים. כאן יש ענין של פיקוח נפש, הצלת קיבוצים יהודים שלמים. אמנם יש גבול גם ליכולת הבלתי רצויה נלית של המדינה. אינני מאמין בנסיים. הקדוש ברוך הוא קבע העולם לפי חוקים מסוימים, ואין לעשות את הנמנע. אבל יכולתה של המדינה היא גדולה הרבה יותר ממה שנדמה במבט טיטחי, ויכולת זו עדיין לא גוצלה במלואה. אם העליה תגרום נזק לתושבי המדינה — העליה קודמת. עדיין לא סבלנו דיינו למענה.

העליה קודמת לכול, לא רק מפני שעלינו להביא בחשבון את מצבם של יהודי תימן או בבל או רומניה. יש גם שיקול נוסף ומכריע — בטחון המדינה. היהודים שיכוריי-נצחון וגאיי-נצחון. הגאווה אולי מוצדקת במקצת, אך השכרון מסוכן. עלינו לדעת: טרם ניצחנו. הסכנה שארבה לנו ב־14 במאי עודה קיימת, ולא עוד אלא היא הולכת וגדלה. הם נלחמו בנו ונכשלו — והם לומדים מהכישלון. השנה היינו למיליון, יכעני זהו הדבר הגדול ביותר שקרה בהיסטוריה שלנו אחרי החשמונאים. אבל אין אנו סוף סוף אלא מיליון אחד — והם ארבעים מיליון. ובהיותנו למיליון וחצי — אם ירבו ביגיתים עוד יותר, יש לנו יתרון באיכות. אבל דרושה מות מינימאלית כדי להפעיל את האיכות. עליה גדולה ומהירה היא איפוא שאלת-חיים למדינה. וחל שינוי בעליה. השינוי אינו רק כמותי. הוא איכותי. בשנת 1935 הגיעה העליה לשיאה

לנו תמיד ובשפע, אבל האדמה אותה אנו עלר לים להפסיד, ולכן עיקר העיקרים היא גאולת הקרקע. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הגענו לימים שבהם נהפכו היוצרות: אדמה יש לנו בשפע, והיא כולה שלנו, אבל אין יהודים ליישב אותה. בשעה זו נדמה שהקושי הגדול של המדינה ושל התנועה הציונית הוא בקליטת העליה הגדולה. אין מחסור בעולים — יש קושי בקליטתם. אך ציוני המנסה קצת לראות מעבר להיכס ולמחר, ולהתבונן בשולי האופק של העתיד הקרוב, מתיצבת לפניו שאלה מרה וטראגית: בעוד שנים אחדות, לאחר שיעלו לארץ עוד כמיליון יהודים, מניין יבואו עולים? וכשאנו עוברים משטח העליה לשטח ההתישבות, הרי שאלה מרה זו כבר עומדת לפנינו: אין די מתישבים, ואולם גם המעטים הרוצים להתישב — אין די אמצעים ליישובם. אין אנו יכולים להמשיך עוד במידות ההתישבות ובשיטות ההתישבות שלפני המדינה: התישבות של טיפין טיפין, לאחר כמה וכמה שנות הכשרה חקלאית. עלינו ליישב עכ"ש המונים, בקצב מהיר, ללא הכשרה מוקדמת. שטחים רחבי-מידות, בכל האמצעים ובכל הדרגים ובכל הצורות — וכל המשק החקלאי תקיים הפרטי, המושבי והקיבוצי, חייב לעמוד לרשות ההתישבות ההמונית החדשה, להדריכה, להכיר שירה, ולעזור לה להכות שורש ולהיות חי נושא עצמו בעבודה חקלאית ובייצור חקלאי. כל משק יהודי בארץ שאינו מסייע להכשרת עולים ול-התישבות עולים חדשה — מתנכר ומתכחש לערכים החלוציים והציוניים של המשק החקלאי, ותהא האמתלה להתנכרות זו מה שתהיה, אין בשעה זו מצוה חקלאית והתישבותית גדולה מזו: להעלות מכסימום של עולים על הקרקע בכל הדרכים ובכל הצורות ובעזרת כל הכלים הקיימים ושאינם קיימים עדיין.

ובהזדמנות זו חייב אני לערער על דברים שנשמעו כאן מפי חברי היקר הרצפלה. הוא אחד מנושאי הכלים של המסורת ההתישבותית, ואיני מכיר בארץ נושאי-כלים נאמן וקנאי ממנו. כנאמן המסורת הוא מגן על קיומה הנפרד של הקרן הקיימת — וזו זכותו, אך מצטער אני על דרכי הסניגוריה שלו: מתוך רצונו לדבר בזכות הקרן הקיימת הוא מוציא לעז על אדמת המולדת — על יסוד סטטיסטיקה של מומחים כביכול. לפי דבריו יש בתוך עשרים מיליון הדונמים של אדמת המדינה 12.876.400 דונם שלא יצלחו לעיבוד. מניין למומחי הקרן הקיימת

אם אין בתוכנו די מורים שיעזרו להם בלימוד הלשון, המדינה צריכה לחייב את העולים לעבודה, ללימודים ולאומנים, המדינה צריכה לחייב תושביה לסייע לעולים לעבודה, ללמוד ולהתאמן. מדינה קולטת עליה אינה יכולה להרשות שאיזה משק שהוא בארץ יהא סגור בפני עולים. היא אינה יכולה להרשות שבאיזו נקודה שהיא יצומצם המשק ויוקטן הייצור, ידעתי שישב זה עשה גדולות לקליטת העליה, אבל אני אומר במלוא הכרתי, שישב זה עוד לא עשה למען העליה כל מה שהוא יכול ומחויב לעשות. אל נקבול על ציוני אמריקה — נקבול קודם כל על עצמנו. ממדי העליה ואופיה מחייבים מאמץ מכסימלי של הישוב, המדינה נתבעת להטיל עול כבד, כאשר רק תוכל לבשוא, על עצמה מבלי להתחשב עם שום דבר, עם שום מסורת ועם שום נוחות. צרכי עליה קדמים. אין בתקופה זו של חיינו שום דבר הקודם לעליה. כי בעליה יש בטחון, בעליה יש תקומה, בעליה יש קיבוץ גלויות, ואין בלעדיה, אבל המדינה בלבדה, בכוחותיה היא, לא תעשה זאת, ודרושה עזרת העם — אף על פי שכבר היום מוציאה המדינה לצרכי העליה יותר מן ההסתדרות הציונית כולה.

השותפות בין המדינה ובין התנועה הציונית אינה שותפות של כסף. יש שותפות כספית ביינו ובין מוסדות חסד או צדקה, ומוסדות מסחר ריזים. השותפות שבינינו ובין ההסתדרות הציונית היא שותפות של חזון, ואין שותפות זו נמדדת במידת הכסף שכל צד מכניס לענין המשותף, אבל החזון הציוני בימינו שוב אינו מה שהיה לפני חמשים שנה, לפני שלושים שנה או אפילו לפני שלוש שנים — חזון לעתיד לבוא. הוא נהפך למציאות דינאמית, להגשמה מהפכנית. ושותפות חזון שאינה מתגלה בשותפות במעשים וביצועים, מתרוקנת מתכנה. מסכנה זו צריכה להישמר ההסתדרות הציונית, התנועה הציונית תיבחן מעכשיו במעשה ובכשרה ההגשמה — בקנה מידה ההולם את הצרכים של ימינו. אולם בשותפות זו, שותפות חזון ופעולה גם יחד, שמור המקום הראשון והמכריע למדינת ישראל, בה מתגלם החזון, ורק במסגרתה הממיתית תיתכן הפעולה.

ולבעית ההתישבות, גם זו איננה עוד מה שהיתה כל השנים, מ. מ. אוסישקין, ויבדל לחיי, א. וולקני, שניהם ציונים חשובים ויקרים, היו אומרים: יהודים כשביל ארץ-ישראל יהיו

נחוץ מוסד פיתוח משותף למדינה ולהסדר תדרות הציונית, אשר יתכנן, יערוך, ינהל ויבצע מפעלי העליה וההתיישבות בתוך המסגרת הרדי-בנית של המדינה ומתוך שותפות נאמנה עם העם היהודי. ברגע זה הנציגות המאורגנת של העם היהודי, במידה שהעם היהודי הוא שותף לחזון ולמפעל הציוני, היא ההסתדרות הציונית. ועל המדינה ועל ההסתדרות הציונית לשבת יחד כדי לתכנן את דרכי העליה וקליטתה ולהגשים מפעלי התיישבות ופיתוח הארץ. מוסד משותף זה יקבע איזו ארץ קודמת לעליה, מהו הקצב המוכרח בעלייתה של כל גולה וגולה, ואיך לתאם צרכי הבטחון, העליה וההתיישבות. יש בתוכנו „מוניסטים“ הרואים רק צורך אחד, ומתעלמים מכל שאר הצרכים — מוניסטים של בטחון, מוניסטים של עליה, מוניסטים של התיישבות. כל מוניזם מעין זה הוא עיוורון חלקי. יש יסוד רק למוניזם אחד, זה שחל על עולם ומלואו — עולם ומלואו שיש בו ריבוי לאין סוף. כל מי שניתלה בדבר אחד בלבד — אינו רואה את המציאות המורכבת. במציאות כל הדברים יוני-קיים זה מזה ושלושים זה בזה. המדינה והתנועה הציונית חייבות לראות ראייה כוללת וממצה כל צרכיהן ולדעת מה מוקדם ומה מאוחר, מה דחוף ומה סובל דחיה, מה עיקר ומה טפל, ואנו גורמים לעצמנו כמה וכמה כשלונות רק מפני שאיננו יודעים להבחין בין העיקר ובין הטפל, בין המוקדם ובין המאוחר, כי עם השתנות הנסיבות משתנה דרגת החשיבות והדחיפות של הדברים, ומה שהיה אתמול עיקר — אינו עכשיו אלא טפל, ומה שהיה סובל דחיה — נעשה עכשיו דחוף ובווער.

המוסד המשותף הזה הוא ישקול כל הצרכים, האפשרויות והיכולות ויחליט מה להחיש ומה להאט, ישלב כל מה שטעון שילוב ויתאם צרכי העליה, ההתיישבות והבטחון לפי חשיבותם ודחיפותם. הוא יפעל לפי תכנית כוללת וחשבון עליון. דרושה לנו עליה מתוכננת: יש לקבוע מה הם הגיליים, המקצועות והסוגים שיש ליתן להם זכות קדימה בעליה. הציונות אינה מוסד פילנטרופי, אלא תנועת שחרור. לא נהפוך את הארץ למושב זקנים, ועולים שאינם מסוגלים לחזק בטחונה של הארץ וכוח ייצורה נביא רק מהארצות שקיום היהודים עומד בהן בסכנה. בארצות שניתנת בהן בחירה תפשית נבחר צעיר-רים ובעלי מקצועות הדרושים למשק ולנשק. החשבון הממלכתי העליון צריך שיכריע, ואין

מספרים אלה? אני כופר במומחים אלה. אין אני מומחה, אך בטיבו של מומחה אני יודע להבחין. אם יאמר לי מומחה שהוא גיסה שטחי קרקע והצליח בנסיונו, והקרקע טוב ונותן פירות, אסמוך עליו ואקבל דעתו. אבל אם אותו מומחה יאמר לי: נסיתי ולא הצלחתי, ולכן האדמה לא טובה — לא אקבל דעתו. כי הנסיון הוכיח רק שהוא נכשל, ואיני יודע איך להצליח, ואין מזה ראייה שאחר במקומו לא יצליח. ההיסטוריה של המדע, וגם ההיסטוריה של התרבותנו, מלאה דוגמאות של הצלחות שבאו אחרי כמה וכמה כשלונות, כשנדמה היה כאילו אי-אפשר להצליח עוד, ונמצאו עקשנים שלא נכנעו לכשלון — ומצאו דרך להצלחה שנעלם מעיני קודמיהם. ואל נמהר לפסול 12.876.400 דונם מאדמת מדינת ישראל, לא פחות ולא יותר, ואל יהא נימוק פסול זה יסוד להוכיח את הצורך לקיים את הקרן הקיימת כקרן מיוחדת ואבטור-נומית כבימים עברו.

וגם דבר ההתיישבות הוא קטסטרופלי. דור חק עלינו כאשר לא דחק מעולם. יש סכנה בשממה — כשהשממה היא כולה ברשותנו אנו עצתי לכולנו לקרוא בעיון סוף פרק כ"ג בספר שמות, מפסוק כ"ח ואילך. באזהרה המצויה שם גלומה חכמה פוליטית רבה, כולנו מריצים וגאים על שצבא־הגנה־לישראל כבש ושיחרר את שטחי המדבר והנגב. אך לא נחזיק לאורך ימים בשטחים אלה בכוח החרב בלבד. גם עמים גדולים וחזקים מאתנו לא עצרו כזה להחזיק ארצות רק בכוח החרב, ואנחנו עם קטן, ותרבונו מצערה. העלאת המוני עולים על הקרקעות האלה במהירות ובעקב מוגבר — היא צו היסטורי, צו הגורל. כל מי שמעכב ומשהה ומונע באיזה אופן שהוא הפניית העולים לחקלאות ולעבודת האדמה באמתלה של ערכים חלוציים — נושא לשוא שם החלוציות ועושה ערכיה פלסטר.

העליה וההתיישבות כרוכזות זו בזו. רק בהגיון מופשט ובניהול־פינקסים אפשר להפריד ביניהן. במציאות הן תלויות זו בזו. העליה תיכף של אם חלקה הגדול לא יופנה להתיישבות תיכף לאית. המדינה תיכשל אם חלק גדול של אדמתה ישאר שומם זמן רב. ההתיישבות רחבת מידות, הקמת מאות ישובים חדשים העיבוד מאות אלפי דונם נוספים לשנה — אין לעשות אלא במלוא הכוח של המדינה, במלוא העזרה של הישוב, בבילוי התנופה של הגורר החלוצי, וכל אלה יחד לא יספיקו, בלי עזרתי של העם כולו.

מתוך חירות ובטחון, אין אולי הרשות המוסרית להציג להם תביעה כזו. אל תתבע מחברך עד סחגיע למקומו. אבל מיהודי אמריקה, אנגליה וארצות בדומה להן, יש ויש לדרוש מה שדרוש גולדמן: לעמד לימין מדינת ישראל בכל התנאים יבכל עת, בין שממשלתם היא ידידותית ובין שאינה. כי בארצות אלו מותר ליהודי, כלי כל אורח אחר, להתנגד למדיניות ממשלתו. אולם איני מסכים לדברי גולדמן, כי הציונים באמריקה, אפריקה הדרומית ושאר ארצות ממין זה, כלומר לציונים שאינם עולים בעצמם ואינם מתכוונים לעלות ארצה — מן ההכרח שיהיה להם שטח פעולה כמדינה שתהיה שלהם, שיוכלו להזהרות אתו. לפי עניות דעתי יש הכרח שהציר גים יודהו עם מפעלי המדינה כולו. מדינת ישראל כולה היא מפעל ציוני ונכס התנועה הציונית והעם היהודי. על המדינה כולה גאות העם היהודי וגאות התנועה הציונית. איני מתכוון בואה להגיד שכל מה שיש במדינה הוא טוב, ושאינו ציוני, בארץ או בחוץ-לארץ, רשאי לבקר הפגמות והמגרעות שבמדינה, האמיתיות והמדוכות. איני מכיר איש רצוני במדינה האוסר על יהודי חוץ-לארץ או ציוני הגולה לבקר את מעשי הממשלה או מעשים אחרים במדינה ולחזות דעה בכל ענין שנוגע למדינת ישראל וממשלתה. צדק י, בן-אהרן באמרו שהפטריסיום הציוני שנתגלה אחרי הקמת המדינה בעתונות הימין — בעתונים כ„חירות“ ו„הבוקר“ — חסוד הוא קצת, ויותר משיש כאן חרדה לסמכותה העליונה של ההסתדרות הצירנית יש כאן רצון לנגח הממשלה. אבל חוששני שאותו הדבר יש לומר על העתון שמוציאה מפלגתו של בן-אהרן. גם החרדה הרבה של עתון „על המשמר“ לסמכותם של ציוני אמריקה היא השודה במקצת.

הויכוח המתנהל כביכול בין המדינה ובין ההסתדרות הציונית הוא בעצם ויכוח ישן שבין הציונות החלוצית ובין הציונות הקונגרסיסטית, או בין הציונים בארץ ובין הציונים בגולה. קפלנסקי הזכיר זאת בדבריו, אם כי רבים אולי לא הבינו את הרמזים ההיסטוריים שבדבריו. אני נתקלתי בויכוח זה עוד לפני יותר מארבעים שנה. זה היה באחת הועידות העולמיות של פועלי ציון לפני מלחמת העולם הראשונה. חברי בן-צבי ואנכי ייצגנו בוועידה ההיא את פועלי ציון שבארץ-ישראל, ועמדנו בוויכוח חריף עם כל זכרינו מהגולה. ביניהם בר ברוכוב המנחה

לעשות פעולה זו מחוץ למסגרת ממלכתית, אבל מסגרת המדינה בלבד לא תספיק, ויש צורך בשיתוף פעולה נאמן ומלא, במחשבה, במעשה, בביצוע. ודרוש מוסד משותף של הממשלה והנהלה הציונית לתיכנון ולביצוע משותף, לפי חלוקת עבודה מוסמכת. שיתוף זה אינו צריך ואינו יכול לפגוע לא בריבונותה של המדינה ובזיקת ממשלת ישראל לכנסת — ולא בסמכותה של ההסתדרות הציונית העולמית כהסתדרות כלל-יהודית, הכפופה למרות הקונגרס הציוני. לא אעמוד כאן על בעית הבטחון — אם כי בעיה זו, כבעית העליה וההתישבות, אינה רק בעית המדינה. לא תיתכן תנועה ציונית ראויה לשמה שלא תראה בעית בטחונה של מדינת ישראל כבעיתה המרכזית. כאן אסתפק רק בהעדר כללית: אין בטחון בלי עליה והתישבות, בלי עליה רבתי, המונית, ובלי התישבות רחבת ממדים. אבל לא תקום עליה ולא תעמוד ההתישבות — אם לא נקיים את הבטחון, הדברים שלובים זה בזה.

ב.

עכשיו אני בא לבעיות התנועה הציונית. בראשית דברי הסתייגתי מההנחה כאילו יש כאן ויכוח בין המדינה ובין הציונות. בין הממשה ובין ההנהלה. ארחיק לכת: אני כופר שיש שני דברים שונים. מדינה לחד וציונות לחד. ציונות שאינה אחוזה ומושרשת ללא סייג וללא תנאי במדינת ישראל — אינה ציונות. מדינה יהודית שאינה רואה עצמה כמכשיר להגשמת הציונות, שאינה מכירה שהיא רק אתחלתא דגאולה, והמשך הגאולה זקוק לרצונו ולשיתופו של העם היהודי כולו — מדינה זו לא יהיה לה קיום. מדינה וציונות הן שני ביטויים לדבר אחד: חזון הגאולה. המדינה יותר משהיא עובדה — היא מגמה. המדינה שהעם היהודי ציפה לה במשך דורות — עדיין אינה קיימת. הוקם רק מנוף ראשון, אך משהוקם המנוף — אין ציונות שמה ציונות אם אינה מחזיקה במלוא כוחה במנוף זה. יפה אמר גולדמן, כי הציונים דרוש להם שיהיה להם אומץ לב מוסרי לעמד לימין מדינת ישראל בכל הארצות ובכל התנאים, גם אם הממשלה בארצם היא נגדה. הייתי מוציא מכלל זה את היהודים ברוסיה או ברומניה, למשל. אני, שהי בישראל, לא אעז להעמיד ליהודים בארצות אלה דרישה כזו — אם כי אני גאה שהיו לי חברים שעשו זאת באותן הארצות אבל לנו, שיושבים כאן

חסד נאמנותו להסתדרות, כשכל מפלגתו על מנהיגיה גמרה אומר לפוצץ את ההסתדרות הציונית ולהקים הסתדרות ציונית „חדשה“. גרוסמן ואחרים מחבריו נשארו נאמנים להסתדרות הציונית „הישנה“ וזכו לראות את כל חבריו „המתפכנים“ חוזרים לתוך ההסתדרות הישנה, לאחר שההסתדרות „החדשה“ פשטה הרגל כחידלת מעשה ומחשבה. ויש לזכור לו נאמנות זו. אבל איני יכול לקבל את התפיסה היוריסטית, המלאכותית, שבנה לעצמו, המבוססת לכאורה על הנחות ציוניות נכונות: ארץ־ישראל היא לא רק בשביל היהודים היושבים בתוכה, אלא בשביל כל העם. כל יהודי הוא בחזקת אזרח העתיד של מדינת ישראל. האזרחים הנוכחיים הם רק אחוז קטן, פחות מעשרה אחוזים של העם. ולא יתכן שחלק קטן זה יעשה במדינה כל מה שהוא רוצה מבלי להמלך בעם ומבלי להיזקק לעם כולו. זוהי כאילו קונסטרוקציה גרידיונית. והנה תמהני על מר גרוסמן שהוא נרתע מפני המסקנות הנובעות מהנחותיו ההגיוניות. מדבריו מתחייב, לכאורה, שהכנסת צריכה להיות מורכבת מעשרה אחוזים נציגי תושבי המדינה ותשעים אחוז נציגי יהודי כל העולם. בממשלה צריך לשבת שר אחד מישראל ותשעה שרים מהגולה, והם ישמרו על המדינה ממשטר סובייטי, טוטאליטארי או משטר אחר, שלדעת מר גרוסמן יזיק לקיבוץ גלויות. משום־מה נרתע מר גרוסמן ממסקנה זו ואינו מציע אלא שבממר שלה הנבחרת מטעם תושבי המדינה ישב רק „בייצאר“ (משקיף) מטעם הנהלת הסוכנות. וגם זה בדעה מיעצת בלבד. כיצד יגן זה על אינטרסי העם היהודי בפני אורחי המדינה?

לאשרנו כל התפיסה של מר גרוסמן מופרכת מיסודה. אין מדינת ישראל טעונה שומרים ומשגיחים. בה מתגלם הרצון החלוצי של עם ישראל לדורותיו לגאולה שלמה. לא פחות מאשר בהסתדרות הציונית. גם הציונים הם אולי מיעוט בעם היהודי, ואיני יודע את מי יעמיד גרוסמן לשמור על הציונים שלא יתכחשו. ויש הבדל בין יהודי שקיבל פרוגרמת בזל ושקל שקל ונעשה חבר בהסתדרות הציונית — ובין יהודי שעלה לארץ וקשר כל קיומו וחיו עם המפעל הציוני. מדינת ישראל היא התגלמות הציונות החלוצית בביטוי עליון, בביטוי ריבוני. אין היא זקוקה למשגיח על כשרותה. היא זקוקה לשותפות פות — לשותפות עם כל העם היהודי, לשותפות עם ההסתדרות הציונית, לשותפות חפשית המיר

קפלנסקי, לוקר, צוקרמן ועוד. פועלי ציון יצרו אז את קפא"י — קופת פועלי א"י. אנחנו שנינו, צירי ארץ־ישראל, טענו שזה צריך להיות מוסד של כל פועלי ארץ־ישראל ולהתנהל על ידיהם. כי רק הם יודעים את צרכי העבודה בארץ; חברינו מחוץ־לארץ ראו ברעיון זה אפיקורסות מסוכנת וכפירה בקשר העולמי של תנועתנו. הם טענו שאנו רוצים להפוך את קפא"י למוסד פילנטרופי, לאחר שאוספי הכסף לא תהיה להם דעה בהנהלת המוסד ובכיוון פעולתו, והכל יעשה לא רק למען פועלי ארץ־ישראל, אלא על ידיהם, כפי שדרשנו. התעידה ההיא קיבלה אפילו החלטת גינוי נגד „הנטיית הספרטיסטיות“ של המפלגה הארץ־ישראלית. בראש מתנגדינו אז עמד קפלנסקי — ואחו היו כל פועלי־ציון שבחוץ־לארץ. רק ציר אחד מחוץ־לארץ לא הרים ידו יחד עם קפלנסקי נגדנו — זה היה בר ברוכוב. הוא נמנע מהצבעה מתוך דרך־ארץ לחלוצי התנועה בארץ, אם כי דעתו לא היתה כדעתנו.

ההיסטוריה הוכיחה שאנחנו צדקנו. כשנוסדה ההסתדרות העובדים הכללית — הסכימו פועלי־ציון שבחוץ־לארץ למסור את קפא"י להסתדרות, מבלי שתבעו לעצמם זכויות מיוחדות, וכשאורגנה מבית ההסתדרות באמריקה, שבה משתתפים המוני פועלים ומנהיגי התנועה המקצועית באמריקה — לא עלה על דעתם כלל לשלוח הנה קומיסרים לפקח על הוצאת הכספים. כל כספי המגבית נשלחים להסתדרות, והועד הפועל של ההסתדרות קובע את אופן הוצאת הכספים. עסקני המגבית באמריקה סומכים על נאמנותם של פועלי ארץ־ישראל. אך אותה אפטרופסות שדרשו לפני ארבעים שנה קפלנסקי וחבריו על פועלי ארץ־ישראל דורשים עכשיו חזן ובן־אחרון על מדינת ישראל. לדבריהם אין היהודים בארץ־ישראל נאמנים על הציונות הצרופה, ודרושה השגחה עליהם מצד ציוני הגרלה. אני כופר בנחיצות זו. הציבור שמיוג חייו האישיים במפעל הציוני אינו זקוק למשגיחים מן החוץ. גם המדינה אינה זקוקה לשום השגחה מצד מי שהוא. אם המדינה תתכחש לציונות — ההשגחה לא תועיל; אולם אני חולק על עצם ההנחה שיתכן כוח ציוני נאמן יותר על הציונות מכוחה של הציונות החלוצית, המגשימה, שקשרה גורל־חיה עם גורל ההגשמה הציונית.

משום כך גם תמוהה בעיני התפיסה שדיבר עליה מר גרוסמן. כציוני לא אשכח לגרוסמן

הזיקה ההיסטורית לעם ישראל, למולדת ישראל, לגאולת ישראל. השותפות בין המדינה ובין התינועה היא שותפות של חזון.

צדק גולדמן באמרו, שתכנית באזל לא היתה הביטוי של הציונות. זו היתה רק נוסחה פוליטית. אין בנוסחה זו הגדרת מהותה של הציונות. ומסופקני אם יש הגדרה כזו, מסופקני אם ניתנה פעם הגדרה ממצה ואם תינתן. זוהי תנועה יחידה במינה, כשם שהעם היהודי הוא יחיד במינו. אין עוד עם כזה בעולם. אין עוד עם כזה בהיסטוריה. ולא היתה בהיסטוריה האנושית תנועה כתנועה הציונית. כל הנוסחאות המדיניות בהכרח הן שאובות מהחיים של עמים אחרים, ומשום כך אינן הולמות אותנו. אינן ממצות אמינות הפנימית. ומסופקני אם יש לנו צורך בנוסחאות. הציונות היא תנועה משיחית וזוהי אולי המלה היחידה שהולמת אותה, המייחדת אותה. זוהי תנועה שעורגת לגאולת העם ולגאולת העולם. ואני מאמין שהעם היהודי במולדתו יקרב גאולת העולם — ולא אמריקה או רוסיה. אין אנו צריכים ללמוד דימוקרטיות מאמריקה וסוציאליזם מרוסיה. עם ישראל יראה הדרך הנאמנה לתיקון העולם. לכך נולד. זוהי המגמה של תולדותיו. זהו הטעם של מלחמתו. והוא יעשה — לא בכוח. כל מי שינסה לתקן העולם בכוח — יחטיא את המטרה. בכוח לא יתוקן העולם. השימוש בכוח לאינו מטרה שהיא — הופך מטרה לעצמו. החוק קת השלטון והגברת הכוח הופכות, בידיעם ובלא ידיעם, למטרה ומטלפות כל חזון. דרך העם היהודי בתיקון העולם תהיה דרך המופת: במופת חייו יורה דרך לגאולת האנושות.

לא אנסה לנסח את מהות הציונות, אולם אנסה להגדיר את הרקע שלה: „אהבת ישראל“. לא ידירות לישראל, לא חיבת ישראל, אלא אהבת ישראל. ואהבת ישראל פירושה אהבת מדינת ישראל. אהבת עם ישראל. אהבת המדינה. כשם שאם אהבת ילדה, גם אם הוא שובב, גם אם אינו שומע לפעמים בקולה, גם אם הוא ערש לפעמים דבר לא נכון, ואהבה לעם ישראלי, בלי תנאים וסייגים, נדרשת למען היות ציוני, הזדהות גמורה עם מדינת ישראל ועם עם ישראל. ואהבת ישראל במשמע עוד דבר אחד: אהבת חזון ישראל. לא אנסה להגדיר חזון זה מה טיבו. לכל לב — חזונו. יש חזון לישראל — היה מאז ומעולם. חזון לא של עבר, של ימיקדומים, של תור זהב שחלף, כאשר אצל עמים אחרים, אלא חזון העתיד, חזון

מדת על חזון משותף ורצון היסטורי מאוחד. בתשובה שהשיב ראש הממשלה לחוגי המזרחי והחרדים באמריקה לא נאמר שאסור ליהודי חוץ-לארץ להתערב בענייני הארץ. להיפך, נאמר בה בבפורש שאין בארץ אף איש אחד השולל זכותו של כל יהודי באשר הוא לחוות דעה וגם לבקר את הנעשה בארץ. התשובה רק מחתה נגד איזמים; ראש הממשלה טען כי יהודי ארץ-ישראל ידונו על כל דבר לגופו, ולא יושפעו כאיזמים. וניתנה עצה נאמנה לחוגים ההם: אם רוצים הם להשפיע באמת — יעלו וישתקעו במדינת ישראל ויצטרפו כאן לחבריהם בדעה ויגבירו כוחם. ובשמי רוצה אני להוסיף: אני סבור שיהודי אמריקה או יהודי ארץ אחרת יכולים לחייב במשהו את יהודי ארץ-ישראל. הזכות לחייב יכולה להיות רק הדדית. בן-אחרון יכול לחייב אותי, מפני שאני יכול לחייב אותו. אין אני יכול לחייב את ציוני אמריקה. אין אני יכול לחייב את חברי המזרחי באמריקה שיתישבו בארץ — אף כי זוהי מצות-עשה מפורשת. ואין הם יכולים לחייב אותי לאכול רק כשר אם אינני רוצה בכך. הם רשאים לבקר, רשאים להציע, רשאים לדרוש. לחייב — לא. כי אין אני רשאי לחייב אותם. ציוני אמריקה יחייבו אותנו רק באותה המידה שאנחנו נוכל לחייב אותם — ואנחנו יכולים לחייב אותם רק באופן מוסרי. הזיקה להסתדרות הציונית העולמית היא זיקה מוסרית. אל נזלול בזיקה מוסרית — בכוחה נעשו בהיסטוריה היהודית, ולא רק היהודית, דברים כבירים — והזיקה לתנועה הציונית היא רבת-תוכן ויש בכוחה לעשות גדולות. משום כך נאדיר את התנועה הציונית. אבל במדינת ישראל יש זיקה עמוקה יותר: זיקה מסחרית ולמוות. אנחנו קשורים זה לזה בעבותות לא ינותקו. הציונות שעליה מושתתת מדינת ישראל היא ציונות של חובה, חובה ללא הגבלה, ללא תנאי, ללא סייג. והמדינה יכולה לכופ אורחיה למעשים חלוציים גם אם האורח אינו חלוץ. והתנועה הציונית כולה צריכה להזדהות עם המדינה. עם מפעלה. עם מאמציה. עם קשייה וסכנותיה. עם כיבושיה הישגיה. ולא דווקא עם פרט זה או מפרט זה. בלא הבדל על חשבון מי נעשה הכפעה. על חשבון כספי המדינה או כספי חוץ. לכל יהודי יש חלק במדינת ישראל, אפילו לא נתן אף פרוטה אחת, כמו שיש לו חלק בעם ישראל ובעתיד העם. לא הכסף מקנה להסתדרות הציונית זכויות במדינה — אלא החזון הציוני

ויהודים טובים שנענו ועשו. וליהדות אמריקה יש חלק לא קטן ביכולת התגוננותנו. אין יהודי אמריקה צריכים להתבייש לא בפעולתם המדינית ולא בפעולתם הכספית.

מה שמתרחש לעינינו הוא טראגי ונוקב עד התהום, ולא היה כדוגמתו גם בהיסטוריה היהודית: יש מדינה יהודית, יש מאות אלפים, אולי מיליונים, יהודים שרוצים להצטרף למדינה — ואינם יכולים, כי הם כלואים בגולה, כלואים ממש. מי יכול היה לראות מראש הוריה מחרידה ומזועזעת כזו? יש התפתחויות בהיסטוריה שאין איש יכול לראותן מראש, מלבד אותם החכמים שידעו הכל מראש — לאחר המעשה... היקום קיבוץ הגלויות? היתכנסו כל היהודים מכל הארצות? איני יודע. אבל אנו עומדים עכ"ש בחור קיבוץ גלויות. שוב אין קיבוץ גלויות מליצה ציונית, אלא עובדה טראגית וחרואית כאחת. זוהי אחת הטרגדיות של התנועה הציונית, שהרבה שנים דגלה בסיסמאות שנהפכו בפי הדוגלים למליצות שאין מאמינים בהן — והנה באה המציאות והרחיקה לכת מהמליצה. ובימינו מתרחשים דברים שאיש לא יכול להעלות על דעתו. לעינינו מתקיימת יציאת מצרים חדשה, אבל לא האידיאולוגיה הציונית היא הגורמת היחידה בקיבוץ גלויות מופלא זה — ובין הער לים אלפים ורבבות שהם לאו דווקא ציונים, ואלפים ורבבות שהיו רוצים לעלות ואינם יכולים, כי נעולים השערים בארץ היציאה, ואם יש אלפים ורבבות ציונים שאילו רצו לעלות היו יכולים לעלות ואינם עולים — אל נפסול ציגור תם. גם ציוני רוסיה לא עלו כשיכלו עדיין לעלות. ואיש לא פסל ציונותם. יהודי אמריקה אינם מוכנים לעלות בהמוניהם — כי נעדרים המניעים הגורמים לעליה בהמון. אין זאת אומרת שאין משום כך ברכה וצורך בציונות אמריקנית. אבל כמה דברים יש לתבוע מכל תנועה ציונית — דברים המתנים את הציונות בימינו אלה.

הדבר הראשון: תנועה חלוצית. גם כש"אין תנאים ומניעים לעליה המונית לא תיתכן תנועה ציונית בלי תנועה חלוצית ובלי עליית חלוצים. ואם גם יאמרו לנו ציוני אמריקה שאין מקום או אין צורך בתנועה חלוצית באמריקה — לא נשמע להם. כל האומר שאין מקום לתנועה חלוצית בארצו, מוציא, בלי צדק, תעודת-עניות ליהדות ארץ תה הארץ. הציונות בניה על שותפות יהודית. יש לכל יהודי אמריקני חלק בישראל, אבל יש גם לנו חלק ביהדות אמריקה. אם אתם לא תרצו או לא תוכלו להקים תנועה חלוצית באמריקה — אנחנו

אחרית הימים. בלי כל אלה אין ציונות. אהבת ישראל דרושה גם לנו בני הארץ. גם אנו לא נהיה ציונים בלי אהבת ישראל. אהבת ישראל כמו שהיא, אהבת כל עם ישראל. ואין לנו כל רשות להתרברב בפני חברינו בגר לה. אין אנו העם, אנו רק חלק ממנו. ועם ישראל אינו דומה לעמים אחרים. הוא מפורד בין אומות, חי באקלימים שונים, בתוך תרבויות שונות, וכפוף לתנאי המקום והזמן, ואסור לגשת באמת-מידה אחת לכל קיבוץ יהודי. כל חקלאי יודע שאינו יכול לנטוע הכל בכל אדמה שהיא. בקרקע חול יטע דבר אחד, באדמת טרשים — דבר שני, באדמה כבדה — דבר שלישי. יש גם ליהדות אקלימים ותנאים שונים. אולי לא רבים ידעו שהארגון הראשון של „החלוץ“ הוקם לא ברוסיה, אלא באמריקה. ועד כמה שדבר זה הוא משונה: אלפי החלוצים הראשונים שהגיעו לארץ אחרי הצהרת בלפור מאמריקה באו, לחברי י. בן-צבי ולי היתה זכות להיות ממייסדי „החלוץ“ הראשון בשנת 1915 — דווקא באמריקה. והם באו ארצה במדי-צבא, בגדר דים היהודים הראשונים במלחמת העולם הראשונה. היו לי חברים אז שמדים אלה היו פסור לים בעיניהם. עכשיו אפילו יערי אינו מתבייש במדים. (מ. יערי: מדוע דווקא אנכי?) כי היו ימים שהתבבשת בגדודים היהודים. יהדות אמריקה לא נפלה בציונותה מיהדות רוסיה ביימים ההם — כשעדיין היה מותר ליהודים ברור סיה להיות ציונים.

ואיני מקבל תלונותיה של מרת רוז הלפרין על שליחי התנועה הציונית לאמריקה. היא טוענת למה דרשנו כל השנים רק כסף ופעולה מדינית — ולא חלוציות מיהודי אמריקה. לא רק בימי מלחמת העולם הראשונה, אלא גם לאחריה. בתקופה שבינה ובין מלחמת העולם השנייה וגם במלחמת העולם השנייה דרשנו גם תנועה חלוצית — והנוער נשמע לנו ברוב או במעט. אבל יש בהיסטוריה מוקדם ומאוחר. ואיני מצטער ואיני מתחרט על כך שערב המלחמה השנייה ובימי המלחמה הייתי בא לאמריקה ותובע פעולה פוליטית. פעולה זו עמדה אז במרכז הציונות. ואין ציוני אמריקה צריכים להתבייש בפעולה זו. היא היתה לברכה. אמנם דרשתי גם דברים אחרים אף בימים ההם, אבל לא מהציבור הגדול ולא מהמנהיגים הציונים: דרשתי עזרה להגנה. עזרה זו חייבה עבודה צנועה, ואין מנהיגים באמריקה רגילים או מסוגלים לעשות פעולה בלא פירסומה. אבל נמצאו ציונים

לאב ציוני או לחברת „הדסה“ אם אינם מלמדים בניהם עברית. היהדות בעולם האנגלו-סכסי (עכ" שיו רובו של העם היהודי) נתברכה בחיים גר חים: יש לה לשון שיש לה מהלכים בעולם כולו — ואין זה מאמץ מיוחד להנחיל לבניה לשון שניה: הלשון העברית.

מובטחני שלא יבצר מהתנועה הציונית לע" שות את כל הדברים האלה, אם התנועה תיבנה על אהבת ישראל, ואם גם אנו בארץ נדע להיות אוהבי ישראל, ולא גלול בקיבוצים היהודים שאינם מועמדים לעליה המונית בקרוב. שני גורמים פעלו בעליה עד עכשיו, ושניהם נתגלו בכל גלי העליה מבני ביל"ו ועד היום הזה: גורם החזון וגורם המצוקה. איני מכיר אף עליה אחת לארץ, ובתוכה העליה התלוצצית, שגורם המצוקה לא נתן בה אותותיו. הבייל"ויים לא עלו ארצה מתוך השראה עליונה בלבד — אלא בעקבות הפוגרומים של שנות השמונים. גם העליה השניה באה הנה בעקבות צרות ותלאות שעברו על יהדות רוסיה בשנות 6—1904. העליה השלישית באה אחרי פרעות אוקראינה. העליה הע" ממית מפולין באה אחרי נגישות גרמניה. עליה גרמניה — אחרי עלייתו של היטלר, אולם לא היתה אף עליה אחת בלי קורטוב של חזון. גם ביהודי מרוקו חי חזון הדורות, אם גם לא היו חברים בהסתדרות הציונית ולא קראו דברי פינ" סקר והרצל. החזון חי בגשמת העם היהודי בא" שר הוא. ובעליה ההמונים שבימינו החזון והמצור קה משמשים בערבוביה. ואני מאמין שיש עכשיו גורם חדש שיפעם בעליה: כוח המשיכה של מדינת ישראל. מעכשיו יעלו יהודים לא רק מתוך מצוקה ולחץ חיצוני — אלא בכוח המשיכה והקסם של מדינתם, והרי זוהי סיבה נוספת לחובה המוטלת עלינו ליצור מדינה למופת — בתרבותה, בגבוהה, ברמת חייה, ביכולתה המדעית, בחינוכה המשוכלל, במשטרה האנושית, המגלם מיטב תקוות האנושיות ושאיפות העם העברי. משטר הבנוי על הצו היהודי העליון „ואהבת לרעך כמוך“, משטר שאין בו תחרות ודיכוי וניצול, אלא אחווה, חירות ועזרה הדדית. על בנין מדינה כזו נצטוונו מטעם ההשגחה ההיסטורית, מדינה כזאת תמשוך ותכניס יהודים מכל קצוי תבל — גם „בלי הסרת הטבעת“, גם בלי היטלר. במידה שנצלח להעלות כשרה, יפ" עתה, תרבותה, אורה המוסרי והמדעי של מדינתנו — בה במידה תיהפך לאבן שואבת לכל האומה, ויהודים יעלו ארצה לא רק בכוח המצור קה, אלא בכוחה של אהבת ישראל.

נעשה זאת. שלילת האפשרות לתנועה חלוצית באיזו ארץ שהיא היא שלילת הציונות.

ויש דבר שני, שרק אמריקה וארצות הדרום יכולות לתת למדינת ישראל: בעלי מקצוע, בעלי רמה טכנית, מדעית, הנהלתית וצבאית גבוהה. וכשם שדרושים לנו מאמריקה חלוצים שיבואו הנה להשתתף בבנין הנגב וישוב השוממה יחד עם חלוצי שאר הארצות וילידי ישראל, כך דרושים לנו עכשיו בעלי מקצוע מיוחדים, ובמספר רב, שרק אמריקה, ובמקצת גם אנגליה, דרום אפריקה וארצות אירופה המערבית, יוכלו לתת לנו. אין אנו יכולים לבנות מדינה ירודה. לא נעמוד בפני אויבנו ולא נגשים את החזון הציוני — אלא אם נבנה תרבות גבוהה, לקיום בטחוננו, ולקיום כלכלתנו ותרבותנו דרוש לנו הציד המשוכלל ביותר, אנשי המדע המעולים ביותר, הטכנאים המומחים ביותר, מנהלי העבודה והמשק המובחרים ביותר. בעלי המקצוע המעטים שהגיעו אלינו מארצות אלה — יש להם חלק רב בכיבושי האויר והים וביחידות הטכניות של צבא הגנה לישראל.

ודבר שלישי: שנת השתלמות. יש לדרוש מכל הסטודנטים היהודים בחוץ-לארץ שיבואו להשתלם לפחות שנה אחת בבתי הספר הגבוהים בארץ: באוניברסיטה בירושלים או בטכניון בחיפה. יש לישראל מה לתת לנוער היהודי בגולה, ואלפי הסטודנטים שיבואו לשנה לארץ, יהיו לברכה ליהדות אמריקה, וכל ארץ אחרת. ודבר רביעי — יש לחדש את המצווה של עליה לרגל. כל יהודי צריך לבקר בארץ. יראו המוני היהודים באמריקה את הארץ — לפחות פעם אחת בחייהם. איני חושש שייראו הליקויים של הביורוקרטיה והפגימות של המשטר שלנו. יראו גם זאת, אין לפחד ולהתבייש. אין אנו מושלמים, ויש פגימות לתקן, ובמשך הזמן נתקן אותן. אבל ביקור זה של כל ציוני, וכל יהודי, יהיה נכס מוסרי וחמרי — למבקרים ולנו. ודבר חמישי — שותפות ממשית במפעלי הבנין. ישקיע כל ציוני ויהודי בעל יכור לת חלק מהונו במפעל משקי בארץ. מי שיכול להקים מפעל חדש יעשה; מי שאין ידו משגת — ישתתף במפעל קיים, כהרבה או במעט.

ואחרון אחרון — חינוך עברי לילדי הגולה. הציונים עושים ציונותם פלסטר אם אינם נותנים לילדיהם חינוך עברי. לא אפשר אף יהודית שאינה שולחת בניה לארץ, אולי נמצא דרכים שהבן יבוא הנה גם בלי האם, כשם שבאנו אנחנו נגד רצון הורינו, אבל אין לסלוח